

Bezdůvodné obohacení

V případě investic do cizího majetku je pohledávkou z bezdůvodného obohacení nikoliv hodnota vynaložených prostředků, nýbrž zhodnocení věci, jež se obohacenému dostalo, tj. rozdíl mezi hodnotou jeho věci (tržní cenou) před investicemi a poté.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 32 Odo 1754/2006, ze dne 10.6.2008)

Nejvyšší soud České republiky v právní věci žalobkyně Č. S., s.r.o., proti žalované Z.-V. P. a.s., zastoupené Mgr. P. P., advokátem, o 487.192,- Kč s příslušenstvím, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 35 Cm 291/2000, o dovolání žalované proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 26. dubna 2006, č.j. 4 Cmo 131/2005-93, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26. dubna 2006, č.j. 4 Cmo 131/2005-93, a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16. prosince 2004, č.j. 35 Cm 291/2000-57, ve výroku, jímž bylo žalované uloženo zaplatit žalobkyni 313.697,- Kč a ve výroku o nákladech řízení, se zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Vrchní soud v Praze v záhlaví označeným rozsudkem potvrdil rozsudek ze dne 16. prosince 2004, č.j. 35 Cm 291/2000-57, v napadeném rozsahu, jímž Městský soud v Praze žalované uložil zaplatit žalobkyni 313.697,- Kč a rozhodl o nákladech řízení (výrok I.). Dále rozhodl o nákladech odvolacího řízení (výrok II.).

Odvolací soud vyšel při přezkoumání odvolání žalované ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně, přičemž se ztotožnil i s jeho právními závěry. Žalobkyně neprokázala, že by se žalovanou uzavřela smlouva o dílo na provedení opravy vřeten, neboť mezi nimi nedošlo k dohodě o ceně opravy a ani nebyl stanoven způsob jejího určení, přičemž z ujednání účastníků nebylo možné dovodit ani jejich vůli uzavřít smlouvu i bez určení ceny. Pakliže žalobkyně jednala na základě jednoznačně projevené vůle žalované a opravu předmětných vřeten provedla, soud prvního stupně postupoval podle odvolacího soudu správně, posuzoval-li žalobní nárok z titulu bezdůvodného obohacení podle § 451 občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“), když dovodil, že se žalovaná jako vlastníka vřeten obohatila tím, když namísto vadných vřeten vlastní nyní vřetena opravená. Odvolací soud neshledal ani žádné pochybení soudu prvního stupně při určení výše bezdůvodného obohacení. Na základě znaleckého posudku, který nechal soud prvního stupně zpracovat k otázce ceny účtované opravy vřeten a k jejich hodnotě před a po provedení opravy, soudy obou stupňů ve shodě se znalcem konstatovaly, že hodnota opravy je přesně zjistitelná jen za nepoměrných obtíží, protože zjištění skutečných nákladů je bez demontáže vřeten nemožné. Za této situace nelze podle odvolacího soudu soudu prvního stupně nic vytknout, stanovil-li výši peněžité náhrady za opravu vřeten podle § 136 občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), když ve své úvaze vycházel z obsahu znaleckého posudku a z vyjádření znalce, který označil kalkulace nákladů na opravu předložené žalobkyní s ohledem na místo a čas provedení opravy za přiměřené. Pakliže i žalobkyně v průběhu řízení před soudem prvního stupně omezila původní žalobní nárok na nižší částku než by jí náleželo podle znaleckého posudku a žalovaná neprokázala své tvrzení o tom, že hodnota provedených oprav je 150.000,- Kč, čímž se jí nepodařilo vyvrátit skutková zjištění soudu o hodnotě provedených oprav, odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně v odvoláním dotčené části jako

věcně správný potvrdil.

Rozsudek odvolacího soudu v obou jeho výrocích napadla žalovaná dovoláním, jehož přípustnost opřela o zásadní právní význam napadeného rozhodnutí podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., z důvodu nesprávného právního posouzení věci podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Podle přesvědčení dovolatelky postupoval odvolací soud v rozporu s hmotným právem, uzavřel-li, že její bezdůvodné obohacení spočívá ve výši nákladů vynaložených žalobkyní na provedení opravy vřeten. Domnívá se, že toto pochybení soudu zakládá jak přípustnost, tak i důvodnost podaného dovolání. Dovolatelka, poukazujíc na konkrétní soudní judikaturu Nejvyššího soudu, zastává názor, že v případě zhotovování díla se případné bezdůvodné obohacení na straně objednatele nerovná nákladům vynaloženým na zhotovení díla, jak nesprávně dovodil odvolací soud, nýbrž skutečnému majetkovému prospěchu na straně objednatele díla. Dovolatelka rovněž namítá, že soudy obou stupňů založily závěr o oprávněnosti nároku žalobkyně na znaleckém posudku, který nemá podle jejího mínění žádnou důkazní hodnotu, je zmatečný a v podstatě nepřezkoumatelný.

Dovolatelka navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Podle bodu 3. článku II., části první, zákona č. [59/2005](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. dubnem 2005). O takový případ jde i v této věci, jelikož odvolací soud věc ve shodě s bodem 2. článku II., části první, zákona č. [59/2005](#) Sb. rovněž projednal podle dosavadního znění občanského soudního řádu, jak sám výslovně zmínil v důvodech rozsudku.

Dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 237 odst. 3 o. s. ř., neboť směřuje proti rozsudku odvolacího soudu v rozsahu, jímž byl potvrzen v pořadí první rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé a dovolací soud spatřuje zásadní právní význam napadeného rozhodnutí v otázce rozsahu a výše bezdůvodného obohacení na straně žalované, kterou odvolací soud řešil v rozporu s hmotným právem.

Vzhledem k přípustnosti podaného dovolání dovolací soud nejprve zkoumal, zda řízení netrpí vadami uvedenými v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. (tzv. zmatečnosti), jakož i jinými vadami řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (srov. § 242 odst. 3, větu druhou, o. s. ř.). Tyto vady však dovolatelka netvrdila a dovolací soud je z obsahu spisu neshledal.

Nejvyšší soud proto rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumal v napadeném rozsahu (srov. § 242 odst. 1 o. s. ř.), jsa vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně toho, jak jej dovolatelka obsahově vymezila (srov. § 242 odst. 3, větu první, o. s. ř.). Dovolací soud se proto zabýval správností právního posouzení věci zpochybňovaného dovolatelkou [dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.].

Právní posouzení věci je činnost soudu, spočívající v podřazení zjištěného skutkového stavu pod hypotézu (skutkovou podstatu) vyhledané právní normy, jež vede k učinění závěru, zda a komu soud právo či povinnost přizná či nikoliv.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu sice správně určenou nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 451 odst. 1 obč. zák. platí, že kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat.

Bezdůvodným obohacením je podle ustanovení § 451 odst. 2 obč. zák. majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů. Podle § 454 obč. zák. se bezdůvodně obohatil i ten, za něž bylo plněno, co po právu měl plnit sám.

Institut bezdůvodného obohacení vyjadřuje zásadu občanského práva, že nikdo se nesmí bezdůvodně obohatit na úkor jiného, a pokud k tomu dojde, je povinen takto získaný prospěch (tj. to, oč se bezdůvodně obohatil) vydat tomu, na jehož úkor k obohacení došlo. Tomu odpovídá právo toho, na jehož úkor k obohacení došlo, požadovat vydání toho, oč se povinný obohatil.

Rozsah vydání bezdůvodného obohacení stanoví § 458 obč. zák., podle jehož prvního odstavce musí být vydáno vše, co bylo nabyto bezdůvodným obohacením. Není-li to dobře možné, zejména proto, že obohacení záleželo ve výkonech, musí být poskytnuta peněžité náhrada.

Z posléze citovaného ustanovení vyplývá, že zákon preferuje na prvním místě vydání bezdůvodného obohacení „in natura“. Pouze v případě, kdy tento způsob vydání bezdůvodného obohacení není možný, nastupuje místo toho povinnost poskytnout peněžitou náhradu ve výši protihodnoty toho, co nelze vydat, a to podle hodnoty plnění v okamžiku, kdy bylo bezdůvodné obohacení získáno.

Vycházejí ze zjištěného skutkového stavu a zejména ze skutečnosti, že předmět bezdůvodného obohacení v předmětné věci nelze vydat, v důsledku čehož přichází v úvahu poskytnutí peněžité náhrady, dovolací soud přezkoumal správnost napadeného rozhodnutí z pohledu dovolacích námitek, zda výše peněžité náhrady určená odvolacím soudem odpovídá ustanovení § 458 odst. 1 obč. zák.

Z odůvodnění dovoláním napadeného rozsudku se podává, že rozsah bezdůvodného obohacení na straně žalované představuje podle odvolacího soudu náklady, které žalobkyně vynaložila na provedení opravy vřeten. Takový postup v souladu s § 458 odst. 1 obč. zák. není.

Vzhledem k tomu, že obohacení žalované spočívalo ve výkonech, které žalobkyně provedla na vřetenech, které jsou ve vlastnictví žalované, není v posuzované věci dobře možné, aby žalovaná vydala žalobkyni to, co nabyla bezdůvodným obohacením. Proto je na místě postup podle ustanovení § 458 odst. 1, věty druhé, obč. zák., tj. poskytnutí peněžité náhrady. Potud postupoval odvolací soud správně, pochybení se však dopustil při stanovení výše a rozsahu bezdůvodného obohacení.

V případě investic do cizího majetku je pohledávkou z bezdůvodného obohacení nikoliv hodnota vynaložených prostředků, nýbrž zhodnocení věci, jež se obohacenému dostalo, tj. rozdíl mezi hodnotou jeho věci (tržní cenou) před investicemi a poté (srov. též zpráva o zhodnocení stavu rozhodování soudů ČR ve věcech neoprávněného majetkového prospěchu občanskoprávním kolegiem Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. března 1975, sp. zn. Cpj 34/74, publikovaná pod číslem 26/1975 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). Obohacený je totiž povinen vydat jen ten majetkový prospěch, jehož se mu obohacením dostalo, a nikoliv nahradit majetkovou ztrátu tomu, na jehož úkor bylo obohacení získáno (srov. Jehlička O., Švestka J., Škárová M., Spáčil J. a kol.: Občanský zákoník. Komentář. 10. vydání, Praha, C.H.Beck 2006, strana 824).

Nejvyšší soud již ve stanovisku ze dne 20. října 1988, sp. zn. Cpj 39/88, publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 12/1989 (a dále například v rozsudku ze dne 23. srpna 2000, sp. zn. 29 Cdo 697/99), od jehož právních závěrů nemá důvodu se odchýlit ani v posuzované věci, vysvětlil, že majetkovým vyjádřením bezdůvodného obohacení není částka, která odpovídá částce vynaložené na zhotovení díla, ale peněžité náhrada odpovídající skutečnému majetkovému

prospěchu zákazníka - objednatele díla.

Z uvedeného zcela nepochybně vyplývá, že rozsah bezdůvodného obohacení není v případě opravy (úpravy) věci vymezen náklady, které vynaložil ten, kdo opravu věci provedl (v posuzovaném případě žalobkyně), jak nesprávně dovodil odvolací soud, nýbrž částkou, kterou nabyl bezdůvodně obohacený (v předmětné věci žalovaná) a která se rovná rozdílu mezi hodnotou věci (vřeten) před a po provedení opravy (úpravy), protože podle § 458 odst. 1, věty první, obč. zák. musí být vydáno vše, co bylo neoprávněně získáno.

Lze tak uzavřít, že odvolací soud při určení výše bezdůvodného obohacení (§ 458 odst. 1 obč. zák.) právně pochybil, a tudíž byl dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. uplatněn důvodně. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř.); jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i jej (vyjma odvoláním nenapadeného výroku o částečném zastavení řízení) a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 o. s. ř.).

Další články:

- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ušlý zisk](#)
- [Škoda vzniklá provozní činností](#)
- [Styk dítěte s osobou společensky blízkou](#)
- [Spotřebitel](#)
- [Náležitě odůvodnění jako procesní záruka \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Poučení účastníka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)